

Ўзбекистон адабиёти ва санъати

ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ВА САНЪАТИ

Haftalik gazeta

1956-yil 4-yanvardan chiqa boshlagan

2005-yil, 3-iyun № 23 (3800)

Езувчилар уюшмасига

ХАЛҚ ДИЛИДАГИ ГАП

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовинг «Ўзбек халқи хеч качон, хеч кимга қарам бўлмайди» номли янги китоби нашрдан чиқиши муносабати билан Ёзувчилар уюшмасига кенг адабий жамоатчилик иштирокида йиғилиш бўлиб ўтди.

Узбути тўлпамдан давлатизм рахбарининг шу йил 13 май куни Андикон шахрида рўй берган нохуҳ воқеалар муносабати билан 14 май куни Оқсанор яшорига оид. Узбекистон Республикаси Баш прокуратураси мавлакатимизни ва хорижий нашрлар мухбирлари хамда дипломатик корпус вакиллари учун ўтказилган матбуот анжумандаридаги байналотлар ва мухбирларинин саволларига жавоблари ўрин олган. «Ўзбекистон» нашрнёт-матбаа уйли томонидан чот этилган мазкур тўлпамда, шунингдек, Ислом Каримовинг 2005 йил 25-май куни Хитой халқ Республикасига давлат ташрифи билан жўйи кетиши олдидан Тошкент аэропортида оммавий ахборот воситалари учун берган интервьюси билан ҳам танишиш мумкин.

Ўзим раиси, Ўзбекистон халқ шоюи Абдула Орипов йигилишин очар экан, мазкур тўлпамнинг бунгунги тартибот-ташиқот ишларидаги катта аҳамияти, Андикон воқеалари муносабати билан ижодкор зиёдлар, адабий-бадий нашрлар зиммасига юқланётган катта масъулият хақида, юрт мустақилигини

нисбатан қилинаётган хуружлар тўғрисида батафсил сўзлаб берди.

Ўзбекистон халқ ёзувчилари Пиримкул Кодиров, Муҳаммад Али, Ўзбекистон Президенти девони маъсул ходими Абдулла Аъзамов,

Тарих гидираги хеч качон оркага қараб айланмайди. Ўз йўли, ўз тақдирини белгилаб олган мустақил юрти, унинг озод одамларини эндилиқда хеч ким бу йўлдан чалгита олмайди. Андиконда жинон ҳаракатларни содир этган кимсалар, уларнинг ҳомийлари кора нијатларига ета олмадилар — халқ уларни кўлламади, куткуларига учмади. Андиконга, бутун Ўзбекистонга четдан туриб ёвқараши кўллаётганлар, ўзлари тўн бічтеганлар хассос шоиримиз Муҳаммад Юсуғнинг «Халқ бўл, элим» деган ўтили сатрларини дилига жо кирган эл бугун Президентимизни кўллаб-куватлаб, мамлакатимизда амала оширилаётган кенг қарорларни соҳиҳларда фаол катнашаштаганини кәёқдан ҳам билишсин!?

Нотиқлар ўз сўзларида бугун ижодкор эзилёрлар халқ орасидан бўйишлари, меҳнат ҳамоаларидан, ўқув юртларидан, ёшлар даврларида ўтказилаеттаган мадданий-мағрифи тадбирларда фаол иштирок этишлари ва, энг муҳими, янги, бадий бакувват асарлари, давъаткор сўлари билан ҳалқимизни эзги ишларга чорлашлари лозимигини таъкидлаб ўтилар. Огоҳлик мавзудида ёзилган бир катор асарлар, публицистик мақолалар, жумладан таники шоир Махмуд Тоиронвинг «Оѓох бўл, дунё» шебъри тўллами тигла олиниб, бундай асарлар бугун ёшлар тарбияси учун бағоят аҳамиятили эканлиги айтиб ўтилди.

СУРАТЛАРДА: Халқаро болаларни ҳимоя килиши куни муносабати билан Юкори-чирчик туманини бўлиб ўтган байрам тадбирлардан лавҳалар.

тида минтақада юзага келган экологик тант вазият, чуҷук сув танқислиги каби муаммолор мөхирона тасвириланган. «Орол» филмида эса балиқчилар ҳаётни килинади.

Филмларни самимий кутиб олган германлики кино музилислари режиссер маҳоратига юкори баҳо бериши.

Сайд ИБОДУЛЛАЕВ

тида минтақада юзага келган экологик тант вазият, чуҷук сув танқислиги каби муаммолор мөхирона тасвириланган. «Орол» филмида эса балиқчилар ҳаётни килинади.

Филмларни самимий кутиб олган германлики кино музилислари режиссер маҳоратига юкори баҳо бериши.

Сайд ИБОДУЛЛАЕВ

тида минтақада юзага келган экологик тант вазият, чуҷук сув танқислиги каби муаммолор мөхирона тасвириланган. «Орол» филмида эса балиқчилар ҳаётни килинади.

Филмларни самимий кутиб олган германлики кино музилислари режиссер маҳоратига юкори баҳо бериши.

Сайд ИБОДУЛЛАЕВ

тида минтақада юзага келган экологик тант вазият, чуҷук сув танқислиги каби муаммолор мөхирона тасвириланган. «Орол» филмида эса балиқчилар ҳаётни килинади.

Филмларни самимий кутиб олган германлики кино музилислари режиссер маҳоратига юкори баҳо бериши.

Сайд ИБОДУЛЛАЕВ

тида минтақада юзага келган экологик тант вазият, чуҷук сув танқислиги каби муаммолор мөхирона тасвириланган. «Орол» филмида эса балиқчилар ҳаётни килинади.

Филмларни самимий кутиб олган германлики кино музилислари режиссер маҳоратига юкори баҳо бериши.

Сайд ИБОДУЛЛАЕВ

Бир вакътар ўзбек театр санъатининг дарғаларидан бири Тошхўжа Ҳўжаев ўзининг ворисига «Дунёда касблар кўп. Уларнинг кўли инсонга шон-шурат, бойлик, обру юртларидан. Лекин режиссёрикасб юзидан ҳуқуқи юзидан ҳамоатларни кеташиб ўттилар. Ўзбекистон музаккоти мөхнати ва ҳар бир спектаклда ўзинги кашф қилишидир...» деб бежих айтмаганини йиллар исботлайди.

Баҳодир Йўлдошев!... Бу ном танини бўлган ҳар бир кишининг шуридан бир-бираидан зиддиятини ўз-фирқлар ўтиши табии. Инкор килиб бўлмайдиган ҳакими юзидан, ўзбекистони таъкидлаб ўтилар. Ўзбекистон музаккоти мөхнати ва ҳар бир спектаклда ўзинги кашф қилишидир...» деб бежих айтмаганини йиллар исботлайди.

Санъат оламининг биз билган билмаган қонунларидан беҳабар инсон учун Баҳодир Йўлдошевнинг ўзи билан тўғридан-тўғри болгандар, сухбат куриш осон эмас. Шунинг учун Маданият институтининг ўнтача талабаси иштирок этадиган дарсларига кириб, сабоқ деб аталимни репетиция жаҳёнларини кузатишга қарор кильдиди.

Режиссёр билан сұхбатимиз эса укишининг самимий оҳангда айтилган эътирофида бошланди:

— Агар сизни қизиқтираётган бўлса, майли дарсларимга кириб туринг. Лекин, мен ҳакимда газетада бирор нарса ёзишингиз шартмикни? Мана, қандан-қанча режиссёrlар бор. Баҳодир ҳакимида ёзинг, улар хурсанд бўлишиди, сиз ҳам кийналмайсиз. Ҳолбуки, менда ҳеч қандай ижод йўк.

— Нега? «Искандар», «Кора камар», «Ўн учинчи раис», «Олдузли тунлар...» Бу номни ахир?

— Буларнинг барис алакаони ўтиб болган. Режиссёр учун спектакллар фокат репетиция дарвадигина яшиади.

Репетиция режиссёrlарининг умрига умр күшади, мухоммадалар эса умрини киркади. Гарчи тақдимотлар хам репетиция хисобланса-да, лекин биз учун бу асарнинг ўлғани хос бўлган, бетакор услугуни кўрамиз.

Бу борада Йўлдошевнинг аллақаон эл назарига тушиб улугринг шогирдларидан бири — Ўзбекистонда хизмат кўрсатсан артист Гайдулула Ҳожиевнинг «Баҳодир ака кўлида уч йил ишлаганин менинг бутун ишодигам татиди. Ҳануза бирор рол ишро эттудек бўлсан, талкининг Баҳодир аканинг кузи, нигоҳи, талаби билан қарашам». У кишининг «Сен оханги ўйлама!

Баҳодир Йўлдошев:

«СПЕКТАКЛА ОЛКИШ УЧУН ҚЎЙИЛМАЙДИ...»

Сенда фикр бўлсин. Оҳанг ўзи келади, ёки «Шошманг, сабр килин, сиз оз кубилан катта иш килишингиз керак, кичик нарсага катта куч сарфланман» деб берган сабоклари ўн саккиз йилдирки, кулогим остидан кетмайди» деган эътирофи ҳам Баҳодир Йўлдошевнинг ўзбек театри, тархида фақат ўзиганинг хос бўлган ўрни бор эканлигини яна бир бор тасдиқлайди.

Режиссёр билан сұхбатимиз эса уки-

шининг самимий оҳангда айтилган эътирофида бошланди:

— Агар сизни қизиқтираётган бўлса, майли дарсларимга кириб туринг. Лекин, мен ҳакимда газетада бирор нарса ёзишингиз шартмикни? Мана, қандан-қанча режиссёrlар бор. Баҳодир ҳакимида ёзинг, улар хурсанд бўлишиди, сиз ҳам кийналмайсиз. Ҳолбуки, менда ҳеч қандай ижод йўк.

— Нега? «Искандар», «Кора камар», «Ўн учинчи раис», «Олдузли тунлар...» Бу номни ахир?

— Буларнинг барис алакаони ўтиб болган. Режиссёр учун спектакллар фокат репетиция дарвадигина яшиади, бу — ёлғон.

Театр тарбиялайди. Ҳеч качон китоб ўқимаган, музейга бормаган одамларни ўзрлаб ёзилганда ишлайди.

— Ҳакими санъат санъаткорлар учун, омма учун эмас, деган фикр-га қандай қарайсиз?

— Мутлак тўғри фикр деб бўлмайди. Лекин театр тарбия кўрган, ўқишиши, санъатни тушуни кадрлайдиганинда учадишида, майли дарсларимга кириб, умр күшади, мухоммадаларни кетапларни ўтиб кетадиганда ишлайди.

— Ҳакими санъат санъаткорлар учун, омма учун эмас, деган фикр-га қандай қарайсиз?

— Буларнинг барис алакаони ўтиб болган. Режиссёр учун спектакллар фокат репетиция дарвадигина яшиади, бу — ёлғон.

Театр тарбиялайди. Ҳеч качон китоб ўқимаган, музейга бормаган одамларни ўзрлаб ёзилганда ишлайди.

— Ҳакими санъат санъаткорлар учун, омма учун эмас, деган фикр-га қандай қарайсиз?

— Буларнинг барис алакаони ўтиб болган. Режиссёр учун спектакллар фокат репетиция дарвадигина яшиади, бу — ёлғон.

Театр тарбиялайди. Ҳеч качон китоб ўқимаган, музейга бормаган одамларни ўзрлаб ёзилганда ишлайди.

— Ҳакими санъат санъаткорлар учун, омма учун эмас, деган фикр-га қандай қарайсиз?

— Буларнинг барис алакаони ўтиб болган. Режиссёр учун спектакллар фокат репетиция дарвадигина яшиади, бу — ёлғон.

Театр тарбиялайди. Ҳеч качон китоб ўқимаган, музейга бормаган одамларни ўзрлаб ёзилганда ишлайди.

— Ҳакими санъат санъаткорлар учун, омма учун эмас, деган фикр-га қандай қарайсиз?

— Буларнинг барис алакаони ўтиб болган. Режиссёр учун спектакллар фокат репетиция дарвадигина яшиади, бу — ёлғон.

Театр тарбиялайди. Ҳеч качон китоб ўқимаган, музейга бормаган одамларни ўзрлаб ёзилганда ишлайди.

— Ҳакими санъат санъаткорлар учун, омма учун эмас, деган фикр-га қандай қарайсиз?

— Буларнинг барис алакаони ўтиб болган. Режиссёр учун спектакллар фокат репетиция дарвадигина яшиади, бу — ёлғон.

Театр тарбиялайди. Ҳеч качон китоб ўқимаган, музейга бормаган одамларни ўзрлаб ёзилганда ишлайди.

— Ҳакими санъат санъаткорлар учун, омма учун эмас, деган фикр-га қандай қарайсиз?

— Буларнинг барис алакаони ўтиб болган. Режиссёр учун спектакллар фокат репетиция дарвадигина яшиади, бу — ёлғон.

Театр тарбиялайди. Ҳеч качон китоб ўқимаган, музейга бормаган одамларни ўзрлаб ёзилганда ишлайди.

— Ҳакими санъат санъаткорлар учун, омма учун эмас, деган фикр-га қандай қарайсиз?

— Буларнинг барис алакаони ўтиб болган. Режиссёр учун спектакллар фокат репетиция дарвадигина яшиади, бу — ёлғон.

Театр тарбиялайди. Ҳеч качон китоб ўқимаган, музейга бормаган одамларни ўзрлаб ёзилганда ишлайди.

Боши биринчи бетда.

Улар санъатнинг қадрига етишмайди. Ривоятнома билан нақор бор. Бир музейдада наторморт бўлар экан. Ҳар тонг натормортдаги олма, анорлар йўқолиб, фаркат дастурхоннинг ўзи қолар экан. Дириектор кузатиди юриб билса, буни музей ходимларидан бирни бўйримиш. Бир кун у дастурхон безабз, ишичига «Бу нозу неымалтарнинг бариси сен учун, факат сендан илтимос, натормортга кўл ургаса деса, шуда у «Шумай таом бўлди? Ахир, унинг мазаси билан бўнинг мазаси орасида ер-осмония фарк бор-ку!» деб жавоб қилиби. Бу дастурхоннинг баландигидан. Театрга ҳам машина таъби нозик, ўтирип диди одам керак. Албатта, бундай томошабинларни жалб қилиш учун шунга яраша актёр ҳамда режиссер бўлиши зарур. Оддий актёр билан оддий томошабин ҳеч кичон ковушолмайдиган, бирор нарса чиқаришим амрихамаҳ.

— Бозизда томошабинлар саёз спектаклардан кўзбашлар билан чиқётганини кўриб, ҳайрон коласан киши. Ҳолбуки актёрларнинг ижроси ҳам, спектакл гоёси ҳам ниҳоятда бўши...

— Вокеаси ҳаммага маълум, ўта жўн сериаллардаям томошабин йиглади. Ҳар битта одамнинг йигиси бурниннинг учиди бўлади. Агар овони баланд кўтариб «Онажон, нега бизни ташлаб кетдингиз!» деб бакирисан, йигладиган одам йиглайверади. Чунки ҳар кимнинг юрагидаги ўзининг «Она» деган муҳидас сўзи бор. Қолаверса, йиги билан йигининг, кули билан кулгингин фарки катта. Томошабин қарсаклари, олишибару кўзёйлар спектаклини ҳакиқий баҳосини белгилай олмайди. Асарнинг баҳосини фақатнина санъаткорнинг ўзи беради. Шунинг учун Пушкин айтади, «Фақат битта ҳакам бор, у — менинг ўзим!» Санъаткорнинг ўзигина ўзига ҳакам бўла олиши мумкин. Журналистлар, санъатшунослар уни қанчалар кўкка кўтариб мактабасини, бариб, унинг кўнгли тўлмайди. Ўртамёна спектакл санъалаштира, ҳеч булмаса ётишдан олдин «Барибир, ёмон спектакл кўйдим» деган икор албатта хаёлдан утади.

Яна кимлар карсак чалиши мумкин? Нима кўп, ўзбекнинг қариндош инсонни ошина-оғанийсини кўп. Залнинг ярмидан кўпини тўлдириб турган шулар қарсанаки...

— Дарсларнингиздан биррида «Навои», Ҳемингуэйларнинг классик асарлари ўз-ўзидан пайдо бўлмади. Улар мукаммал ҳолатга келгунча, қанчадан-канча қоғозлар буқланиб ташланган. Асар муваффакиятини мана шу буқланиб ташланган қоғозлар ташланнайди. Чимкит ҳолган спектаклар ҳам, режиссер учун буқланиб ташланган қоғозларнинг, деган фикри илгари сурғандигиз. Кечираисиз-у, шахсаш ўзигиз қайсан спектаклларнингизни «букланган қоғоз» вазифасини ўтаган деб айти оласиз?

— Ўтган йиллар мобайнида эллик-етмиштacha асарни санъалаштирган бўлсас, шулардан факат бештаси муваффакияти, колган ўнлаб спектакларимизда «субланган қоғоз» вазифасини ўтаган деб айти оламан. Авалидан барча асарлар яхшидай тулоиди. Вақт ўтгансарни кемтик томонлари кўзга ташланниб, ўзигини иходидан Коникамаслик яхши кучаяверади.

— Сиз унот театр синов майдоними ёки ҳайтнинг бадиий ифодасиди?

— Иходдинг ҳар бир турда ўзингни синайсан, эксперимент ўтказсан. Мана, оддигина мисол, сиз мен ҳакимда мақола ёзмоқчисиз. Менин кузатяпсан. Бу мақола қандай чиқади, тақдиди сизга

коронгон. Бу одам ҳақида ёза оламанми-йўкни деган хавотирдасиз. Ёш режиссер ҳақида «Бу инсон санъат оламига кириб келган умидли режиссерлардан, келажага порлок» деб ёзасиз. Мен ҳакимда эса бундай ёзомлайсиз. Ёшимни, бугунгана қиғлан ишларини хисобла оладиган бўйсам, олдинде ҳеч қанакни порлок келажак йўк. Шунинг учун ўйлаб, мен билан бирга ўзингизни тафтиш қилиб ёзасиз. Бу ўз-ўзидан

ўшандан икки юз саксонтаси йиглаб чиқиб кетса, йигирматаси йиглаб эмас, тушунни кетсин. Спектакл йиги учун

этак фарзандлари борлигини тасаввур киломлайман» деб айтдингиз.

— Сизнингча, никон ҳақиқатан ҳам мухаббатга ўқилган жанозами?

— Жаҳон адабиётiga назар ташласан-гиз, Ромео ва Жулетта, Тохир ва Зухра, Лайли ва Мажнунлар мухаббатининг њеч кайсиси никон билан яқуналнамайди. Биз ҳамиши никони мухаббатининг ён юксак кўришини деб айтамиз. Аслидаям шундаймикин? Висол мухаббат учун

— Гап шундаки, бу болалар санъатга энди атак-чечак қилиб кириб кетган. Бизнинг ўшлигимиз асосан кутубхоналарда, театrlarda ўтган. Буларнинг гайрати эса ҳамма нарсага тар-каб кетган. Бутун куч-куватлари дис-котека-ю, интернет клубларида колиб кетяпти. Турт томонга бўлинib кетишган. Мен болаларнинг кўпроқ китоб билан дўст тунишиларни хоҳлар эдим. Билимиз њеч нарса қилиб бўлмайди.

Энг катта ими бу — «Куръон». Ҳадиси шарифдан айттилган кўнишни оизла», деб. Ҳар йил имон қадар Шекспирни қайта-қайта ўқиб чиқиши хоҳлайман.

Алишер Навоийни ҳар кун ўшилганда битта фазалини мутола килиб магзини чакши шарт. Битта романни ўқигандек бўлласан. Ўзи дунёда ўн олтига сюжет бор, Навоий ва Шекспир буларнинг барисида қалам тарбатган.

Улардан кейнинг ижодкорларнинг асарларида мана шу сюжетлар айланиси.

— Шекспир ҳақида кўп галирасиз, лекин сизнинг ижодий репертуарини гизда Шекспир асарларини учратмаймиз.

— Мен Шекспирнинг Питер Бруг саҳнадастирган шундакни ўз спектакларини, кинофильмларни кўрганмак. Булардан кейин Шекспирга кўл уриш кийин бўлган. Шекспир асарларини «Фалончини кўйган» деб ном чиқарни мақсадида шунчаки саҳнага кўйиб бўлмайди. Ҳеч кимни таориламаган ўз сўзин, талқиннинг бўлиши зарур. Биронинги талқинни ўтилдириб бўлмайди. Балки вакти келар, кўярман, агар насиб қиласа афсус чекмайман. Айтаман-ку, бу дунёга келиб ҳеч нарсани узгартирмасдан кетиш ҳам жуда катта мардлик. Албатта, кўчилини ўзининг рўйхатида Шекспирнинг номи ҳам туршишини хоҳлайди. Лекин санъат хоҳлинига мегараланди. Армон битта — яхши спектакл кўши.

— Нахотки ҳалиям яхши спектакл кўймади, деб ўйласангиз?

— Буни вакт кўрсатади. Дарахтнинг каттагалини билди учун узокроқдан назар ташлаш керак...

Агар мен орқага назар ташлаб, умримни бир-кўдай кетираман, Ҳебзиннида оиди бир кўдайни ўзларни.

— Мен Шекспирнинг Питер Бруг саҳнадастирган шундакни ўз спектакларини, кинофильмларни кўрганмак. Булардан кейин Шекспирга кўл уриш кийин бўлган. Шекспир асарларини «Фалончини кўйган» деб ном чиқарни мақсадида шунчаки саҳнага кўйиб бўлмайди. Ҳеч кимни таориламаган ўз сўзин, талқиннинг бўлиши зарур. Биронинги талқинни ўтилдириб бўлмайди. Балки вакти келар, кўярман, агар насиб қиласа афсус чекмайман. Айтаман-ку, бу дунёга келиб ҳеч нарсани узгартирмасдан кетиш ҳам жуда катта мардлик. Албатта, кўчилини ўзининг рўйхатида Шекспирнинг номи ҳам туршишини хоҳлайди. Лекин санъат хоҳлинига мегараланди. Армон битта — яхши спектакл кўши.

— Нахотки ҳалиям яхши спектакл кўймади, деб ўйласангиз?

— Буни вакт кўрсатади. Дарахтнинг каттагалини билди учун узокроқдан назар ташлаш керак...

Агар мен орқага назар ташлаб, умримни бир-кўдай кетираман, Ҳебзиннида оиди бир кўдайни ўзларни.

— Мен Шекспирнинг Питер Бруг саҳнадастирган шундакни ўз спектакларини, кинофильмларни кўрганмак. Булардан кейин Шекспирга кўл уриш кийин бўлган. Шекспир асарларини «Фалончини кўйган» деб ном чиқарни мақсадида шунчаки саҳнага кўйиб бўлмайди. Ҳеч кимни таориламаган ўз сўзин, талқиннинг бўлиши зарур. Биронинги талқинни ўтилдириб бўлмайди. Балки вакти келар, кўярман, агар насиб қиласа афсус чекмайман. Айтаман-ку, бу дунёга келиб ҳеч нарсани узгартирмасдан кетиш ҳам жуда катта мардлик. Албатта, кўчилини ўзининг рўйхатида Шекспирнинг номи ҳам туршишини хоҳлайди. Лекин санъат хоҳлинига мегараланди. Армон битта — яхши спектакл кўши.

— Нахотки ҳалиям яхши спектакл кўймади, деб ўйласангиз?

— Буни вакт кўрсатади. Дарахтнинг каттагалини билди учун узокроқдан назар ташлаш керак...

Агар мен орқага назар ташлаб, умримни бир-кўдай кетираман, Ҳебзиннида оиди бир кўдайни ўзларни.

— Мен Шекспирнинг Питер Бруг саҳнадастирган шундакни ўз спектакларини, кинофильмларни кўрганмак. Булардан кейин Шекспирга кўл уриш кийин бўлган. Шекспир асарларини «Фалончини кўйган» деб ном чиқарни мақсадида шунчаки саҳнага кўйиб бўлмайди. Ҳеч кимни таориламаган ўз сўзин, талқиннинг бўлиши зарур. Биронинги талқинни ўтилдириб бўлмайди. Балки вакти келар, кўярман, агар насиб қиласа афсус чекмайман. Айтаман-ку, бу дунёга келиб ҳеч нарсани узгартирмасдан кетиш ҳам жуда катта мардлик. Албатта, кўчилини ўзининг рўйхатида Шекспирнинг номи ҳам туршишини хоҳлайди. Лекин санъат хоҳлинига мегараланди. Армон битта — яхши спектакл кўши.

— Нахотки ҳалиям яхши спектакл кўймади, деб ўйласангиз?

— Буни вакт кўрсатади. Дарахтнинг каттагалини билди учун узокроқдан назар ташлаш керак...

Агар мен орқага назар ташлаб, умримни бир-кўдай кетираман, Ҳебзиннида оиди бир кўдайни ўзларни.

— Мен Шекспирнинг Питер Бруг саҳнадастирган шундакни ўз спектакларини, кинофильмларни кўрганмак. Булардан кейин Шекспирга кўл уриш кийин бўлган. Шекспир асарларини «Фалончини кўйган» деб ном чиқарни мақсадида шунчаки саҳнага кўйиб бўлмайди. Ҳеч кимни таориламаган ўз сўзин, талқиннинг бўлиши зарур. Биронинги талқинни ўтилдириб бўлмайди. Балки вакти келар, кўярман, агар насиб қиласа афсус чекмайман. Айтаман-ку, бу дунёга келиб ҳеч нарсани узгартирмасдан кетиш ҳам жуда катта мардлик. Албатта, кўчилини ўзининг рўйхатида Шекспирнинг номи ҳам туршишини хоҳлайди. Лекин санъат хоҳлинига мегараланди. Армон битта — яхши спектакл кўши.

— Нахотки ҳалиям яхши спектакл кўймади, деб ўйласангиз?

— Буни вакт кўрсатади. Дарахтнинг каттагалини билди учун узокроқдан назар ташлаш керак...

Агар мен орқага назар ташлаб, умримни бир-кўдай кетираман, Ҳебзиннида оиди бир кўдайни ўзларни.

— Мен Шекспирнинг Питер Бруг саҳнадастирган шундакни ўз спектакларини, кинофильмларни кўрганмак. Булардан кейин Шекспирга кўл уриш кийин бўлган. Шекспир асарларини «Фалончини кўйган» деб ном чиқарни мақсадида шунчаки саҳнага кўйиб бўлмайди. Ҳеч кимни таориламаган ўз сўзин, талқиннинг бўлиши зарур. Биронинги талқинни ўтилдириб бўлмайди. Балки вакти келар, кўярман, агар насиб қиласа афсус чекмайман. Айтаман-ку, бу дунёга келиб ҳеч нарсани узгартирмасдан кетиш ҳам жуда катта мардлик. Албатта, кўчилини ўзининг рўйхатида Шекспирнинг номи ҳам туршишини хоҳлайди. Лекин санъат хоҳлинига мегараланди. Армон битта — яхши спектакл кўши.

— Нахотки ҳалиям яхши спектакл кўймади, деб ўйласангиз?

— Буни вакт кўрсатади. Дарахтнинг каттагалини билди учун узокроқдан назар ташлаш керак...

Агар мен орқага назар ташлаб, умримни бир-кўдай кетираман, Ҳебзиннида оиди бир кўдайни ўзларни.

— Мен Шекспирнинг Питер Бруг саҳнадастирган шундакни ўз спектакларини, кинофильмларни кўрганмак. Булардан кейин Шекспирга кўл уриш кийин бўлган. Шекспир асарларини «Фалончини кўйган» деб ном чиқарни мақсадида шунчаки саҳнага кўйиб бўлмайди. Ҳеч кимни таориламаган ўз сўзин, талқиннинг бўлиши зарур. Биронинги талқинни ўтилдириб бўлмайди. Балки вакти келар, кўярман, агар насиб қиласа афсус чекмайман. Айтаман-ку, бу дунёга келиб ҳеч нарсани узгартирмасдан кетиш ҳам жуда катта мардлик. Албатта, кўчилини ўзининг рўйхатида Шекспирнинг номи ҳам туршишини хоҳлайди. Лекин санъат хоҳлинига мегараланди. Армон битта — яхши спектакл кўши.

— Нахотки ҳалиям яхши спектакл кўймади, деб ўйласангиз?

— Буни вакт кўрсатади. Дарахтнинг каттагалини билди учун узокроқдан назар ташлаш керак...

Агар мен орқага назар ташлаб, умримни бир-кўдай кетираман, Ҳебзиннида оиди бир кўдайни ўзларни.

— Мен Шекспирнинг П

Сайловбой ЖУМАФУЛОВ

ТҮҚСОН ТҮҚҚИЗИНЧИ ЁНГОК

Дадамиз, «эски бўлса ҳам машина сотиб олами», деган карорга келди. Худди ани шу кундан бошлаб уйимизда пулни тежаш деган маш-маша бошланди.

Ҳаммамиз дадамнинг машина сотиб олишига рози эдик. Бирок, пулни тежаш «тадбир» кўп уйтмай жонимизга тегди. Кийимларимизни кайта-кайта ювни кия боша-дик. Пойнафзаларимизга ҳам бир-иккитадан имок тушиди. Одатдаги овқат ҳам камайди. Гўшт харид килиши, умуман уннудиган. Гўшти шилингган сукъ, арzon ичак-чавоқ ейшига ўтидик. Бу ҳам камлик кильгандик, дадам ҳар кунни биздан хисоб сўрайдиган одат чиқарди.

Бугун оймага ҳаражатга деб озрок пул ташлаб кетган экан, шунинг хисоботини сўради.

— Ойнига пул нимагаян етарди? — деди ойим жаҳл билан. — Бир тийин ҳам қолгани йўк, зо-

гора, макарон, чой, туз, гурт олдим...

Хисобот навбати менга келди.

— Тушликка уйга келдингни?

— Йўк, кела олмадим.

— Каевда бўлдинг?

— Ишхонанамиз якинида ошхона бор. Уша ерда овқатландим!

— Нима дединг?! — ўшириди дадам столни уриб. — Нега гапимга кулоқ тутмайсан! Мао-шингни тушликка сарфлассан, онингни охирда уйга нима олиб келасан? Сенга пулни тежа деб ҳар куни айтаман-ку!

Мен чирад туролмадим.

— Нима энди, тушликда овқатланими?

— Овқатланмана демайман!

Бирок, тежаб овқатлан. Бир илжини топ! Тушликда ўртола-ринги уйига борсанг ҳам бўла-

ди. Бир чойнек чой, битта нон билан ҳеч ким ўлиб колмайди.

Дадамга ойим этироэ билдири:

— Кўйсангизчи, кап-катта ўлимиз энди пулни тежайман деб ҳар куни бирорларнинг уйиди девонадек тентираб.

— Тентирамаса, бундан кейин онгана ўйламаси, — деди дадам яна бир насиҳатни бошлап.

— Идорасининг ичидаги арзон ошхона бўлса керак, уша жойда тушлик кичка бўлади-ку. Мен уйдан бери булочка еб юрибман.

— Вой, ўриб! — Ойим таажубдан ёқасини ушлади. — Бир бурда нон билан қандай чирад ўрибиси? Ўйлодим-а, нега бунча шаштингиз пасални кетди деб. Булочка корин тўдими?

— Нега тўймас экан, тўяди. Кичкинага, думалок чойнагим бор. Шаңгага тумъйининнинг сувини кўяман-да, ичига ток билан ишлайдиган қайнаткини соламан. Үн-үн беш дакидача вараклаб қайнайди. Бир кутти арзон кўк чой олиб кўйганиман, бир ярим ойга етади. Ушандан бир чимдим со-ламан-да, устига рўмоччанини бостириб кўйман. Чой яхшилаб дам олгунга қадар пастдаги буғетга тушиб, ундан битта булочка сотиб оламан. Уша билан яхшилаб чой ичаман.

Ойим ун чайтарий ташлади:

— Шу ҳам овқатланиш бўлдими? Ҳа, тежамкорлигиниздан ҳам ўргилдим!

— Тўғри, булочка овқат бўлмайди, албатта, — деди дадам, «ҳали

давомини эшиш» дегандек. — Чойдан кейин корин тўйдиришининг иккинчи «усули» бор.

— Астағифурулло! Яна қанака усул?

— Чойни ичига бўлганимдан кейин хонамнинг эшигини ёпман-да, бозорга бораман. Харидорларга ўшаб, «Оғайни кора кишишинг қанча бўлди?», «Кизим, узумингдан еб кўрсак майлими?», «Ука, куритилан ўригинг неча сўн, дагани ачиқ эмасми?», «Дустим, ёнғонигин пўстисти юпқами?», «Синглим, қизил олман қанчадан?» деган саволлар билан тазмини тобига бораверман. Шундай килиб, бозорнинг нариги четига чиққунча қорининг тўяди. Егаларимизнинг турган-битганин витаман.

— Витаминларингиз ўзингизга буюроси! — деди ойим мени ичкарига етаклаб. — Ўглим энди сизга ўхшаб бозорда бирорларнинг согтани олиб келган мева-чеваларидан еб юрисини? Кўйинг, ошхонада овқатланаверсин. Боншинни котирман!

...Эртасига ишхонанама телефон жиринглади.

— Айлананин, болам, тезроқ ишиндан рухсат олиб, бозорга кел! — деди ойим иягламисираб.

— Даданг бозорда шарманда бўлиби. Бир ёнғоқфуруш ўигит дадангнинг ҳар сафар юрган ёнғоқларини санаб юрган. Даданг унинг тўқсон сакзик ёнғонигини ебди. Тўқсон тўккизинчи ёнғонни кўлига олиб: «Оғайни, ёнғониг пуч эмасми, чақиб кўралил!» деб янга ёмоқчи бўлгандага озига мушт тушириби.

Айтишларга қараганда, ёнғоқфуруш ҳам машина олмокни экан...

Эртасига бўлни «тежаш» тўхтатиди. Шу вактчага ўигилган пулни дадамни даволашга сарфладик...

Корақалпок тилидан

Гуландом КУРАМБОЕВА
таржимаси

ХАНОГИР МИРЗО чизган суратлар.

Жаҳонгир ИСМОИЛОВ

СОТИЛМАЙДИГАН ОДАМ

Янги русумдаги кора «Нексия» қалхона дарвозаси ёнига келиб тўхтади. Коровулхона ичкарисидан туриб очилдиган темир дарвоза берк эди. Ичкарида бамайлихоти чой ичаётган коровул машина хайдовчининг «дарвазони олинг», дегандек кетмакет чалган сигналига ҳатто ўзибор ҳам бермади. Шундай сўнг «Нексия»нинг орка эшигидан ўрта ўшлардаги мўйловли, хушбичим, енги калта кўйлан кийган киши туши. Унинг оркасидан тан кўриксига ўшаб нисбатан ёшроқ, новча бўйли шериги эргашди.

Машинадан биринчи бўлиб тушган киши коровулхона олдига борди, бамайлихоти обёнини тиззасига чалиштириб ўтирган чонгала салом берди.

— Илтимос, машина билан кирайлик.

— Мумкин эмас, — деди коровул.

— Илтимос, деялган.

Илжит чўнтағидан битта иккя юз сўммикни олиб тўйнудан ичкарига ҷўзди.

— Илтимос, киритиб юборинг.

— Ўзбекчани тушунасими, ўзи.

Мумкин эмас, дедим-ку, — коровул дағдага қилди.

Илжит кўлидаги пулга яна иккя юз сўм сўмни.

— Беш минутга кириб чиқамиз.

Одамнинг сазасини ўлдирманд, ота-хон.

— Нима, мени сотиб олмоқчимисан!

Пулнинг чўнтағига солиг кўй, — коровул кўзларини ола-кула килиб, «сан»сирашга ўти.

— И-е, и-е! Рахмат сизга, амаки!

Бирдан тамомин ўшмаб гапириди йи-

гит кўлини кўксига кўиб ва ёндиаги ҳамрохига юзланди. — Қара, қандай ҳалол одамлар бор.

— Бунақа ҳалол, сотилмайдиган одамлар жуда кам, — деди шериги ҳам гап маъкулаб.

— Раҳмат сизга! Яшанг! Кам бўлмант! Сизнинг жойингиз бу ер эмас, — деди коровулга мўйловли.

— Сиздай одамларнинг жойи катта корхоналарнинг раҳбарлиги, — кейин шеригига қараб ҳудуд мўъжизага дуч келгандай бosh иргади.

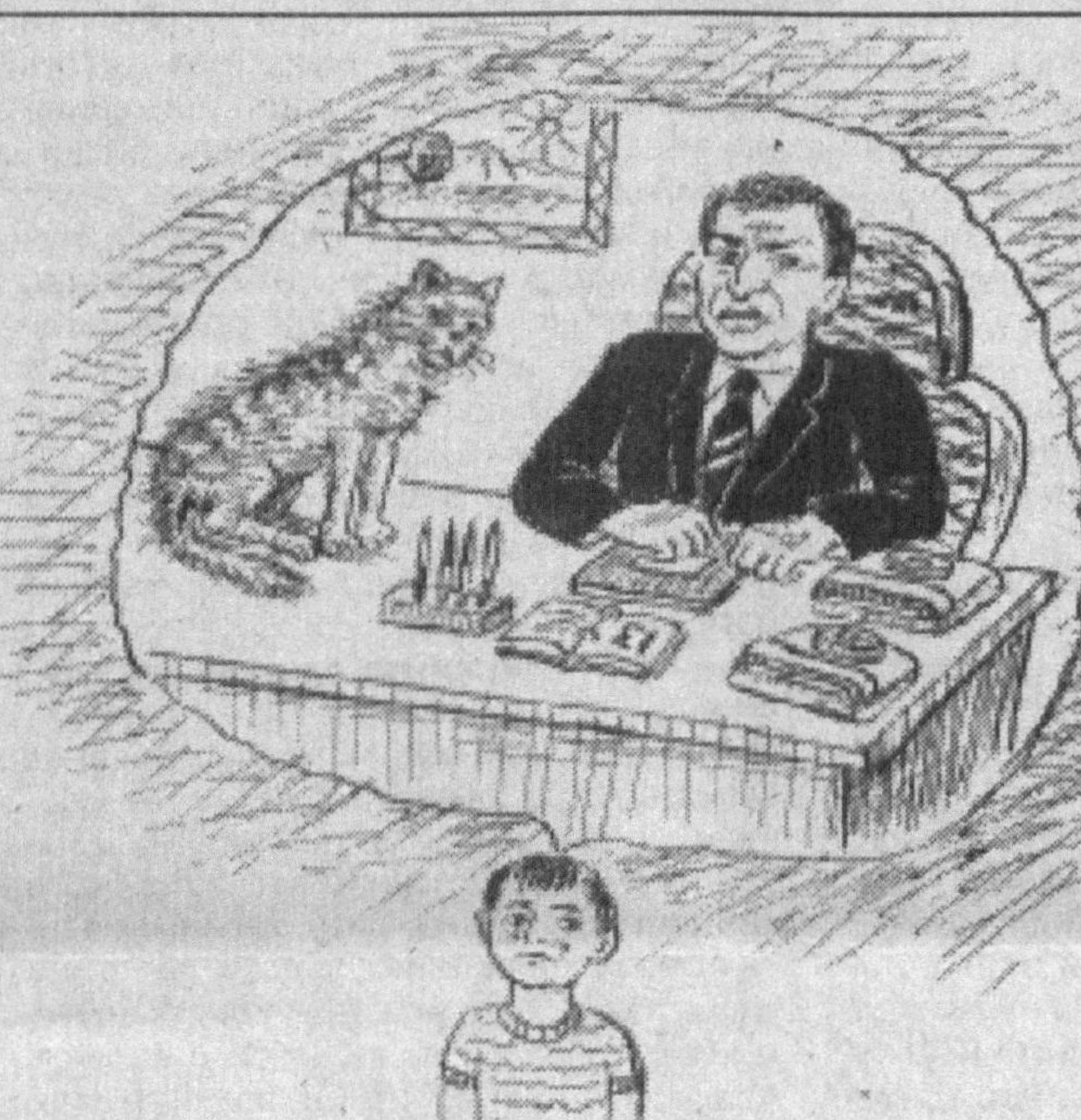
— Бундай кишиларни бемалол катта раҳбарлиг, лавозимларига кўтарса бўлади. Чунки уларнинг кўзи тўк, дуч келган одамдан бир нима ундиридай деб мўлтираб турмайди. Қара, қандай ажойб отаҳон экан. Эх, ёшлари бир жойга бориб қолибди, ёш бўлганларнида борми, шу буғинни ўзидаёт ўшилаб тафсифни ёзиб кетди. Анчадан бери бунақа ёқимли сўзларни ўшилганни ўзи ҳам сизмай колди.

— Майли, жуда зарил бўлса, беш минутга кириб чиқинглар, — деди у йигитларга қараб алоҳида мулойимлик билан.

— Э, раҳмат отаҳон, — деди мўйловли йигит ичкарига машинаси билан.

— Йигит юрганига машинаси билан кириб экан ва шеригига шивирлади:

— Ҳа, сотилмайдиган...

ХАНАДАЛАР

Мактаб директори стадионда тўп тепаётган ўтига деди:

— Ўглим, 5 соатдан бери ўйнайсан, дарс тайёрлашади.

— Дадажон, ахир, эрталаби ўигинда ўзингин кўпроқ спорт билан шугулланнинг, ҳам аклан, ҳам жисмонан етук буласизлар, дегандингиз, мен ҳозир спорт билан шугулланыпман. Ақлии бўлиб колсан, дарс тайёрлайман.

— Дада, бугун ўқитувчим мени мактади.

— Нима деди?

— Ёзувинг 25 йил ишлаган докторларнидай деди.

— Аёл турмуш ўртогидан сўраягти:

— Қандай килиб 100 йил умр кўриши мумкин.

Эр:

— Ёқиб юбордим, чунки бариир мен 100 йил ўшамайман.

Элдорбек АКРАМОВ

ХАНОГИР МИРЗО чизган сурат.

ҲУРМАТЛИ МУШТАРИЙЛАР!

«Ўзбекистон адабиёти ва санъати»га

2005 йил учун обуна давом этмоқда.

Обуна баҳоси сиз кутганингиздан анча арzon.

Нашр кўрсаткичимиз — 222

Мамлакатимизнинг барча шаҳар, туман ва

қишлоқларидаги алоқа бўлимлари ҳамда

матбуот тарқатиш муассасаларида

сизни кутиб туришибди.

Обуна чекланмаган.

ЛОТЕРЕЯ ЎЙНАБ КАЙФИЯТИНГИЗ

БУЗИЛГАНИДАН КЎРА,

“ЎЗАС”НИ ЎКИБ БОЙ БЎЛГАНИНГИЗ

ЯХШИ!

қилди. Ўйлаб

кўрасак, гапининг жони-брор.

Кейинги пайтадарда бўхажчи-ларимиз бироз

хидайатлиларига

худоидарлик таъсирларни

тадбирларни

тадбирларни

тадбирларни

тадбирларни